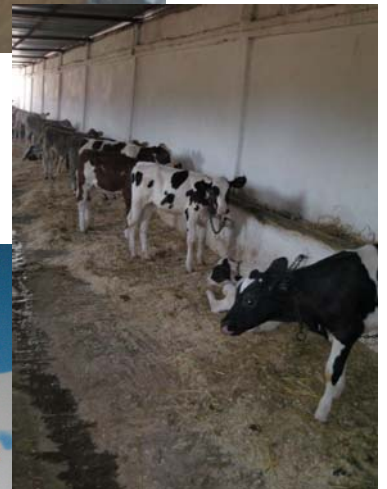

Een studie naar de mogelijkheden voor duurzame samenwerking
tussen Nederland en Algerije op het gebied
van melkvee en zuivelproductie

VOORWOORD

In opdracht van Directie Industrie en Handel en het LNV Bureau in Parijs van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heb ik tussen mei en oktober 2007 een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van een duurzame samenwerking tussen Nederland in Algerije in het bijzonder gericht op melkvee en zuivelproductie.

Voor deze studie heb ik publicaties, rapporten en verslagen gelezen en bestudeerd. Veel inzicht in de materie werd ook verkregen door het voeren van gesprekken in de beide landen met functionarissen van de overheden, deskundigen, onderzoekers en producenten. In dit rapport wordt de basis gelegd en een handleiding gegeven voor het ontwikkelen van gezamenlijke plannen, zoals die zijn uitgesproken tijdens een ontmoeting van ministers van de beide landen in 2006.

Er is grote dank voor de gesprekspartners die de uitvoering van dit onderzoek hebben mogelijk gemaakt. Zonder de medewerking van velen is een dergelijk onderzoek niet uit te voeren!

Drs.C.C.J.M. van der Meijs

INLEIDING

Tijdens het bezoek van de Minister van Economische Zaken van Nederland aan Algerije op 15 en 16 januari 2006 heeft deze een onderhoud gehad met de Heer Said Barkat, Minister van Landbouw en Plattelandsontwikkeling, die de Nederlandse Partij uitgenodigd heeft voor een brede samenwerking op het gebied van de zuivelsector in het algemeen met de nadruk op een aantal aandachtsgebieden zoals:

- Technische hulp en opleiding van boeren m.b.t. zootechnische aspecten van melkveefokkerij
- Partnerschap voor het opzetten van een opleidingsboerderij voor rundveehouders
- Technische hulp bij het opzetten van melkcontrole door de landbouwkamers van de wilayas d.m.v. van het opleiden van technisch kader
- Hulp bij opvoering van de melkproductie, om aan de groeiende behoefte van de toenemende consumptie te kunnen voldoen.

Omdat Algerije een groot belang hecht aan een duurzame ontwikkeling van de landbouw en de bevordering van de zuivelproductie in het bijzonder heeft het Ministerie van LNV – op advies van het Bureau van de Landbouw Raad in Parijs (waaronder Algerije valt) en in opdracht van de Directie Industrie en Handel - aan de deskundige drs.C.C.J.M. van der Meijs, opdracht gegeven een onderzoek te verrichten. In deze opdracht moeten de kansen en ambities van een Nederlandse bijdrage in deze ontwikkelingen onderzocht worden. Er moet daarbij getracht worden een permanente en stabiele markttoegang te scheppen. Hierin zullen ook het wegnemen van handelsbelemmeringen meegenomen worden.

Algerije voert een beleid dat is gericht op de liberalisering van bepaalde overheidssectoren. Op het gebied van de landbouw wordt een bewust beleid gevoerd waarbij getracht wordt de productie te vergroten en tegelijkertijd de werkloosheid terug te dringen. Het instellen van het Nationale Plan voor Landbouwontwikkeling (PNDA) is hier een teken van. Hierdoor worden de technische, economische en sociale voorwaarden geschapen om de landbouw een dynamische rol te laten spelen voor duurzame groei en bij het veilig stellen van de voedselproductie. Zo zijn er op het gebied van de melkproductie, technologie en ketenbeheer ontwikkelingen in gang gezet om de groeiende importbehoefte van melk terug te brengen. Het opvoeren van de melkproductie moet door verschillende maatregelen tot stand worden gebracht. Algerije wil daarvoor nadrukkelijk de rundveestapel uitbreiden.

Voor dit onderzoek zijn zowel in Nederland als in Algerije studies verricht en gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers uit de gehele melkketen.

De huidige situatie van de melkveestapel en melkproductie en de mogelijkheden voor uitbreiding:

De structuur van de melkproductie is in Algerije sinds 1980 nauwelijks veranderd. In 2003 waren er 850.000 tot 900.000 melkrunderen. Daarvan zijn er 190.000 stuks die thuis horen in de categorie melkrassen. De melkproductie van de overige runderen is van minder betekenis omdat deze dieren weinig productie hebben en de melk ervan gaat naar de directe consumptie van de houder van de dieren of zijn directe omgeving. Al deze dieren worden gehouden op 190.000 melkveebedrijven:

- ➔ 80% ervan zijn familiebedrijven en deze hebben ongeveer 350.000 runderen. Dat wil zeggen tussen 1 en 4 dieren per bedrijf.
- ➔ 10 tot 15% zijn traditionele bedrijven en deze hebben 250- 300.000 runderen in totaal. Tussen 6 en 15 dieren per bedrijf.
- ➔ 5 tot 10% zijn moderne bedrijven die meer dan 15 runderen hebben en in totaal 220.000 dieren.

De meeste boeren hebben geen opleiding. De kennis is overgedragen van vader op zoon. En door de dagelijkse praktijk neemt de kennis dagelijks ook toe.

Van de kleine familie bedrijven wordt de melk op lokaal niveau gebruikt. Hiervoor is er een informele markt, zonder controles op bijvoorbeeld de volksgezondheid. Er is ook voor dit circuit geen overheidssteun.

Op de traditionele en moderne bedrijven wordt de melk opgehaald door melkcollecteurs. De veehouders krijgen voor de melk geld van de melkfabriek en een aanvullende subsidie van de staat. De collecteurs worden voor het ophalen van de melk betaald uit subsidies van de staat. Er zijn in deze 2 categorieën bedrijven ook veehouders die de melk zelf verwerken in eigen kleine “laiteries”.

De productie van de melkkoeien is veelal laag. Dit komt omdat veel van deze bedrijven geen grond hebben. Zij kopen voeders aan. (elevages hors sol). Als ze wel grond hebben zijn er productie problemen.(droogte). Ook de opslag van gedroogde voeders en de silage van voeders is gebrekkig.

Er is veel te weinig ruwvoer. Ruwvoeders zijn ook nog van slechte kwaliteit.

De algemene gezondheidstoestand van de volwassen dieren en opfok van kalveren laat dikwijls te wensen over. Hierdoor sterven veel dieren een te vroege dood. Veel genetisch materiaal gaat daarmee verloren.

Voorbeeld van Algerijnse koestal

De huisvesting lijkt acceptabel maar de stallen zijn veelal voor het grootste deel in de open lucht. Het schoonhouden is moeilijk omdat er meestal ook geen afvoer systemen voor de mest en urine zijn. Daardoor is de reiniging en regelmatige ontsmetting moeilijk en zeer arbeidsintensief. Daardoor laat de hygiëne te wensen. Bestrijding van ziektekiemen is daardoor een probleem. De dieren raken gemakkelijk besmet met ziektekiemen (bacteriën, virussen en parasieten) en worden ziek.

Op de bedrijven wordt veel gefokt met eigen stieren. Kunstmatige Inseminatie is al in gebruik vanaf 1970, maar er is geen grote toepassing. De KI wordt georganiseerd door het Centre National de l’Insemination Artificielle et de l’Amelioration Genetique (CNIAAG), een overheidsdienst.

Het Ministerie van Landbouw en de Ontwikkeling van de Rurale Gebieden en haar directies zijn verantwoordelijk voor het beleid van de veehouderijsector.

Hier worden vermeld: de directie Service Veterinaire en de directie Landbouwproductie en Regelingen (met de onder directie “filiere animale”).

Voor de zuivelsector zijn er ook enkele overheidsdiensten ingesteld die overkoepelend werken voor het Ministerie. Genoemd kunnen worden: het Institut Technique de l’Elevage, het Institut National de Medicine Veterinaire, het CNIAAG en het Office National Interprofessionnel du Lait. (ONIL).

Tussen het Ministerie en de Landbouw is er ongeveer 15 jaar geleden een professionele organisatie opgericht. Deze Chambre Nationale d’Agriculture (CNA) kent een centrale unit en 48 regionale kamers in elke provincie (Wilaya). Het Ministerie benoemt de Secretaris-Generaal en de organisatie wordt geleid door een gekozen President van de Chambre. Daardoor ontstaat er een communicatie en actie over en weer tussen de overheid en het landbouwbedrijfsleven. De Chambre adviseert de overheid bij de plannen en de regelgeving.

De Nederlandse veehouderij is in de laatste 50 jaren zeer sterk gegroeid. 50 jaar geleden kende het land vele kleine ondernemers en was er relatief weinig export. Deze situatie komt terug in de herinnering bij het uitvoeren van de analyse van de melkproductie zoals deze thans in Algerije bestaat. Maar er zijn wel verschillen waar te nemen.

Algerije doet al een aantal jaren pogingen de productie te verbeteren en verhogen.

Evolutie van enkele ontwikkelingen in de koemelkproductie in Algerije

periode	Rauwe melkproductie (x 1000 L)	Melkproductie van melkpoeder (Giplait)	Verzamelen rauwe melk (1000 L)	Verzamelde rauwe melk (%)	Integratie van rauwe melk in de industrie (%)
1990-1995	1 170 067	1 165 824	70 682	6,0	6,0
1996-1999	1 409 684	1 054 250	110 000	8	10
2000-2004	1 640 855	785 364	116 010	7	14

FerraAli, Cabinet Gredaa.com (annex 1)

Het geproduceerde en verwerkte volume rauwe melk is in het licht van de financiële steun onvoldoende verhoogd.

.

Hiervoor zijn vijf oorzaken aan te geven.

1. Onvoldoende stimulering van de productie van het ruwvoer, met een tekort van 22% aan ruwvoerders. Hierdoor worden voeders van mindere kwaliteit geproduceerd. Het gevolg is dat er veevoederconcentraten worden bij gekocht, waardoor de productiekosten worden verhoogd.

2. Onvoldoende genetische verbetering van de runderen. Daardoor is de productie van de melk ook niet hoger geworden.
3. De organisatie van de zuivelindustrie is zwak en heeft geen onderlinge samenhang. Hierdoor is er een onvoldoende organisatie en netwerk van melkcollecteurs.
4. Ook ontbreekt de onderlinge samenhang met de 19 staats zuivelfabrieken en de 52 particuliere fabriekjes. (In 2007 zijn er 70 particuliere fabriekjes en 66 “mini laiteries” op de boerderijen die rauwe melk verwerken). Dit resulteert in meer en meer afhankelijkheid van buiten!
5. Het systeem is zo opgebouwd dat de door de overheid vastgestelde prijs van consumptiemelk, die in Algerije wordt geproduceerd op basis van melkpoeder, het uitgangspunt blijft en dit ten koste van de prijs van de rauwe melk. Zolang dit prijsmechanisme niet wordt aangepast, zal de rauwe melkprijs niet of onvoldoende de kosten van de veehouderij op het gebied van de eigen productie opbrengen.

Les Associations Nationales Des Producteurs de Lait Cru hebben in September 2007 een calculatie gemaakt voor een koe die 15 L melk per dag produceert. Hierin zijn opgenomen de kosten en baten.

KOSTEN	BEDRAG	OPBRENGSTEN	BEDRAG
VOEDING	464 DA	15 L geproduceerde MELK	375 DA
VERZORGING	303 DA	BIJDRAGE VAN DE STAAT 7 DA/L	105 DA
		AANWAS (kalf)	58 DA
TOTAAL	767 DA		538 DA
OPBRENGST			-229 DA

€ 1 = 93 Algerijnse Dinar

Op basis van deze calculatie is er verlies van 229 DA, dat is 15,26 DA per Liter melk.

De langzame groei van de nationale melkproductie staat in een schril contrast met de toename van de consumptie in deze periode. Hierbij valt op dat de administratieve melkprijs voor gepasteuriseerde consumptiemelk op basis van melkpoeder gefixeerd is, 0,25 DA per liter, door prijsmaatregelen van het ministerie van Handel. Met behulp van de politieke beïnvloeding van de prijs is de consumptie van de melk op basis van melkpoeder op een hoog niveau gebracht. Algerije consumeert ongeveer 3,3 miljard liter per jaar (110 liter/jaar/per inwoner; in Nederland ongeveer 70 liter/jaar). Slechts 40 % van de totale melkconsumptie wordt geleverd door de Algerijnse zuivelboeren. Daarom speelt de import een pregnante rol in de handel van melkproducten. De melkfabrieken verwerken voornamelijk geïmporteerde (magere) melkpoeder, melkvetten en kaas. Er is een stijging van 426 miljoen USD naar 742 miljoen USD in 2005*.

Een gebrek aan evenwicht tussen vraag en aanbod heeft de prijs van zuivelgrondstoffen wereldwijd naar een fors hoger niveau gestuwd. Een tekort aan voorraden samen met een verwachte lagere productie groei en het ontbreken van EU export subsidies zal het exportaanbod van de Europese Unie de komende maanden beperken. Hierdoor kan het internationale marktprijsniveau zich voorlopig op een hoog niveau handhaven. In hoeverre er sprake is van een tijdelijke onbalans of dat de huidige trend een meer structureel en dus lange termijn karakter heeft, laat zich thans moeilijk in schatten.

De Algerijnse zuivelfabrieken werken dus voor een groot gedeelte met melkpoeders en melkvetten, waaruit gepasteuriseerde melk in kleine plastic zakjes van 1 liter wordt bereid, met een houdbaarheid van 24 uur. Het staatsbedrijf GIPLAIT is hierin marktleider. Sinds 2001 zijn er nieuwe bedrijven die gespecialiseerd zijn in de productie van UHT melk, bereid uit melkpoeder. De private sector, zoals Danone, is leider in de productie van zuivelproducten, zoals kaas, boter, yoghurt en desserts. Daarnaast wordt de in Algerije geproduceerde verse melk direct verkocht aan consumenten voor een hogere prijs. De overheid heeft daarop maar weinig invloed. Nederland exporteert naar deze markt naast boter en kaas ook magere melkpoeder (in 2007 t/m juni 3251 ton)*.

De zuivelprijzen op de wereldmarkt stijgen op dit moment nog dagelijks*. Zo steeg de prijs voor mager melkpoeder in 2007 vanaf begin januari tot eind juni van bijna 2500 naar ruim 3500 € per ton product. Echter de subsidies die de verwerkingsbedrijven in Algerije krijgen, voor de productie van gesubsidieerde consumptiemelk (ter compensatie van deze prijsstijgingen voor melkpoeder), worden onvoldoende aangepast. De verhoging van de consumptie prijs wordt niet toegestaan. Dit omdat melk als een primaire levensbehoefte wordt beschouwd. Hierdoor is de politieke invloed op de prijs ervan groot. De markt wordt door de overheid dus gereguleerd met subsidies op een aantal onderdelen.

- Vast tarief voor de consumenten winkel prijs (AD 25 per liter gepasteuriseerde consumptie melk)
- Vast tarief voor de productie van consumptiemelk uit melkpoeder AD 23,35
- Stimuleringspremie voor alle fabrieken voor elke liter aangevoerde en verwerkte boerenmelk AD 2
- Distributietarief van melk naar winkels door particuliere distributeurs die daarvoor een bijdrage ontvangen van DA 0,75 per liter

Deze subsidies worden in onvoldoende mate aangepast.

Met het doel de binnenlandse melkproductie te verhogen heeft de Minister van Landbouw en de Ontwikkeling van het Landelijke Gebied een aantal financiële maatregelen getroffen voor de hele zuivelkolom zoals:

- Vaste vergoeding voor de melkveehouder voor melk per liter (AD 26 + AD 7 stimuleringspremie

- Voor kunstmatige inseminatie
- De productie van kalveren en drachtige vaarzen.
- Ruwvoerders: grondbewerking, granen, silage en het inkuilen.
- De melkveehouderij: bouwen van stallen voor melkvee, drinkplaatsen, koeltanks, melkwagens en inrichtingen van stallen.
- De melkproductie: melkproductie op de bedrijven
- Het transport van de melk: voor de aankoop van koeltransport wagens van 500 tot 6000 liter voor het transport van de melk vanaf de boerderij.
- Verzamelen van de melk: ter plaatse aanschaf van koeltanks voor het opslaan van de melk en het inrichten van verzamelplaatsen met tanks van 1000 tot 6000 liter.
- De melkverwerking: melkinrichtingen met een verwerkingscapaciteit van 1000 tot 5000 liter per dag en kaasfabrieken voor de verwerking van rauwe melk.

Onderzoek

De huidige situatie in Algerije is complex en kent problemen. In dit rapport worden een aantal van die problemen geanalyseerd en beschreven zoals die werden gevraagd te onderzoeken door de deskundige. Hieruit volgen een aantal conclusies en aanbevelingen.

Daarmee wordt een eerste uitvoering gegeven aan de afspraken van de in de inleiding genoemde gesprekken tussen de ministers van beide landen.

Onderzoeksvragen:

1. In Algerije wordt er thans gekeken worden naar de mogelijkheid de melkproductie te verhogen door import van het aantal drachtige vaarzen uit te breiden. Zo is er ook aan Nederland gevraagd de export van deze dieren naar Algerije te intensiveren. Daarom zal er in dit onderzoek nagegaan worden, welke handelsbelemmeringen zich in de huidige samenwerking voordoen en in welke richting oplossingen gevonden kunnen worden. Het verzamelen, de herkomst van de dieren en de gezondheidscertificaten zijn daarbij belangrijke aangelegenheden. Het welzijn van de dieren tijdens het transport naar Algerije (veewagen en/of boot) wordt ook in dit onderzoek meegenomen.
2. De mogelijkheden in Algerije de melkproductie uit te breiden, door de invoer van melkvee. Nederland kan, indien er door deze ontwikkelingen een grotere markttoegang wordt gecreëerd, bijdragen door het leveren van een substantieel gedeelte van deze behoefte door haar kennis van melkvee, ook onder bijzondere omstandigheden zoals deze zich in een land als Algerije met een mediterraan klimaat voordoen.
3. Meer in het bijzonder zou Nederland mogelijk in Algerije ook expertise kunnen introduceren op het terrein van de melkveehouderij
4. Nederland zou ook voor andere vraagstukken op de boerderij en in de logistiek van de melkverwerking expertise kunnen introduceren. Trainingsprogramma's in de vorm van projecten kunnen daarvoor aantrekkelijk zijn.
5. Vanuit een Nederlands gezichtspunt voor dierenwelzijn en de Algerijnse wensen de kwaliteit van de fokkerij en de productie te verbeteren, moeten ook de exportmogelijkheden van sperma en embryo's gezien worden als dit kan bijdragen aan de marktverruiming en productieverhoging die Algerije voor ogen staat. De Nederlandse wensen zullen met de autoriteiten van Algerije besproken worden, waarbij geprobeerd zal worden afstemming te bereiken.
6. De behoefte aan kennisoverdracht, ook van moderne Europese en andere internationale normen en kwaliteit systemen.
7. Het bekijken van mogelijkheden van grotere samenwerking in de vorm van gezamenlijke projecten, ook op kennisgebied, met de Algerijnse partners. Deze kunnen ook voor een later tijdstip zijn, maar ze zouden nu al benoemd kunnen worden als een eerste aanzet voor later.
8. De diergezondheid in brede zin (uierontstekingen, klauwgebreken, zoonosen en residuen etc). Hierbij ook te bezien de verbanden tussen de gezondheid van de veestapel in de beide landen .

1. Uitbreiding van de import van drachtige varzen.

Nederland heeft al meer dan 20 jaar export relaties op het gebied van drachtig vee. Uit gegevens van de exporteurs kan het volgende markt beeld worden beschreven:

Pays	Quantité disponible par an (moyenne)	Principaux pays importateurs en 2006	Durée de période de quarantaine exigée par l'Algérie
Allemagne	80.000	Russie, Maroc	Min. 30 jours
Pays-Bas	54.000	Russie, Maroc	Min. 35 / 37 jours
France	20.000	Maroc	30 jours ou moins
Autriche	10.000	Russie, Balkan	0 jours
Danemark	20.000	Russie	???
Suisse	1.000		???
Totale	185.000		

Vion Food Group

In totaal zijn er dus in de EU lidstaten ongeveer 185.000 dieren voor de export beschikbaar bij de exporterende landen.

Daarbij moet worden opgemerkt dat er bijvoorbeeld een aanvulling door Rusland gevraagd wordt van 50 tot 60.000 dieren. Ook zijn er nieuwe handels partners die thans vragen om melkvee, zoals Oekraïne, Turkije, Egypte, Libië, Syrië, Jordanië, Wit Rusland, de Verenigde Arabische Emiraten en Saoedi- Arabie. Er zijn in de EU dus maar weinig exportdieren beschikbaar. Desondanks kijken Nederlandse exporteurs met belangstelling uit naar de plannen van Algerije de melkveestapel uit te breiden. Zij willen daarbij graag zien dat er wat meer mogelijkheden zullen komen om de bestaande voorschriften wat te vereenvoudigen. Gezondheidsvoorschriften voor import van runderen in Algerije zijn uitgebreid. Deze voorschriften vragen veel en langdurig onderzoek in de beide landen voordat de dieren definitief worden toegelaten. Gedacht zou moeten worden aan het vinden van oplossingen voor het verkorten van deze lange tijdsduur van het onderzoek van de dieren zowel in Nederland als in Algerije. De gezondheid van de veestapel in Nederland behoort tot de beste in de wereld. Vaccinatie voorschriften kunnen daardoor na bestudering versoepeld worden en de duur van de quarantaine in de beide landen zou daardoor ook korter kunnen worden. Na aankomst in Algerije zouden de dieren direct op de plaats van de eindbestemming,(door ze gescheiden op te stallen van de daar aanwezige veestapel) een quarantaine kunnen doormaken. De veterinaire dienst van Algerije kan daar dan toezicht uitoefenen.

Direct transport naar de plaats van eindbestemming en daar quarantaine is bovendien minder stress gevoelig, beter voor het welzijn en beter voor de preventie voor besmettelijke ziekten. Hierdoor zou de quarantaine in Algerije, die thans moet plaats vinden in een erkende stal binnen een straal van 50 km van de aanlanding, vervallen.(Er zijn weinig stallen met quarantaine faciliteiten beschikbaar. Een 50 km grens is willekeurig.) Ook het toelaten van de herkomst van een zending tot 2 of 3 landen kan een verruiming betekenen op het gebied van het (zee)transport. De administratieve afhandeling van de invoer van levende dieren moet voorrang krijgen in de havens van Algerije. Veel van de administratie kan al plaats vinden voor de aankomst. Door een goede coördinatie tussen de betrokken diensten kan veel tijdverlies worden voorkomen.

Nederland zou zelf voorstellen in de hier aangegeven richting kunnen uitwerken en onderwerpen aan gezamenlijk overleg. Daarbij kan ook in aanmerking genomen worden het

beleid dat in Algerije intern bestaat voor de bestrijding van dierziekten en nationaal transport van melkvee.

Door de Veterinaire Dienst is grote bereidheid toegezegd dat Nederlandse voorstellen op het gebied van certificaten alle aandacht zullen krijgen. Gedacht zou er bijvoorbeeld kunnen worden aan het fysiek samenwerken van de beide diensten bij het onderzoek naar de gezondheid van de dieren tijdens keuringen en transport. Voorstellen daarvoor kunnen door Nederland geïnitieerd worden.

2.en 8. :

Mogelijkheden in Algerije de melkproductie uit te breiden, door de invoer van melkvee. Nederlandse bijdrage hieraan en het leveren van een substantieel deel van deze behoefte door haar kennis van melkvee. Ook onder de klimatologische mediterrane omstandigheden zoals zich die in Algerije voordoen.

De invoer van runderen in Algerije heeft onvoldoende bijgedragen aan de verhoging van de melkproductie. Import zal niet alleen de oplossing kunnen zijn. Zo zal er door verbetering van het genetische materiaal met geïmporteerd sperma en embryo's, ook een verhoging van de melkproductie worden gerealiseerd.

Naar de mening van de onderzoeker zal voor het verhogen van de melkproductie in de komende jaren nog steeds import van veel drachtig melkvee moeten plaats vinden. Algerije is op korte termijn voornemens 50.000 koeien te importeren (annex 3). Op langere termijn zal er meer kennis toegepast worden en gezondheidszorg ontstaan om resultaten van KI en Embryo Transplantatie te kunnen verwachten. Nederland zal door haar kennis op dit terrein zeker een bijdrage kunnen leveren. Op korte termijn zou Nederland Algerije moeten helpen bij het verbeteren van de zorg van de geïmporteerde dieren in Algerije. Overdracht van de kennis op het gebied van huisvesting, voeding, verzorging, vruchtbaarheid en gezondheid in dit mediterrane klimaat kan daaraan bijdragen.

Huisvesting jonge kalveren, individueel en aangebonden

Opfok van jonge kalveren is een groot probleem. Hierdoor sterven er veel kalveren. De verbetering ervan zal in dit kader zeker een belangrijke plaats moet krijgen. Vanuit het oogpunt van dierenwelzijn is transport en de export van drachtige vaarzen toegestaan. Ze mogen geëxporteerd worden totdat 90% van de draagtijd erop zit. In de laatste maand dus

geen export of klaar maken van de export waardoor er effectief in de laatste 4 weken nog gereisd zou moeten worden door de dieren.

Voor het transport naar Algerije gelden de normen van de EU transport richtlijnen waarin de reisduur en de verplichte rustperioden zijn opgenomen. Ook zijn er normen voor de beladingdichtheid. Klimatologische omstandigheden moeten meegewogen worden, waardoor ventilatie en temperatuurregelingen noodzakelijk kunnen zijn. Zeker voor de reizen naar en door mediterrane gebieden. Voeding en drenking van de dieren is noodzakelijk!

Er zijn voorschriften voor de rij tijden van de chauffeurs, welke niet overeenstemmen met de reistijden van de dieren. Er is politieke voorkeur voor het uitvoeren van deze transporten met 2 chauffeurs waardoor gekozen kan worden voor het transportschema:

“14uur rijden, een uur rust voor de dieren en daarna weer 14 uur rijden”. Hiermee kunnen de van belang zijnde havens in Zuid Europa gehaald worden. Daarna volgt nog de oversteek naar Algerije. Daardoor zouden de dieren in Zuid Europa geen 24 uren moeten rusten voordat de overtocht over zee gemaakt kan worden. De zeereis is formeel gezien rustperiode. Met slechts een chauffeur is een schema van *“10.00 uur reizen en 9 uren rust. Na 28 uren moeten dan de dieren afgeladen worden voor rust”*. Vanaf 01-01-2008 zullen de chauffeurs een diploma van vakbekwaamheid moeten hebben, waardoor zij weten wat de voorschriften zijn en hoe ermee om te gaan. Bij scheepstransporten zullen de boten in de toekomst aan bepaalde eisen moeten voldoen en gekeurd zijn.

Het transport blijft ondanks alle goede zorgen een punt van aandacht omdat de dieren onder grote stress (reisstress) verkeren. Het is voor het welzijn van de dieren van belang ze een maximale verzorging te geven tijdens reis en aanlanding. Dit voorkomt ook zo veel als mogelijk een terugval op het gebied van gezondheid en productie.

Op verschillende onderdelen van de productie werd er een analyse gemaakt met het doel, uitbreiding van de melkproductie te realiseren!

Subsidiebeleid.

Het door de overheid gevoerde subsidie beleid heeft enerzijds de prijs van consumptiemelk op basis van magere melkpoeder op hetzelfde pijl gehouden maar anderzijds is de productie van melk in eigen land niet gestegen. Getracht wordt om met subsidies zowel consumenten als producenten te dienen. Maar voor de consumptiemelk op basis van magere melkpoeder moet er wel steeds meer geld uitgegeven worden in verband met de prijsstijging op de wereldmarkt. Deze stijging van de kosten worden onvoldoende betaald door de overheid en de fabrieken die consumptiemelk produceren moeten daarom steeds meer zelf bijdragen aan die kosten.

Verhoging van de melkproductie door de bijdragen van de subsidies is niet gerealiseerd. Het beleid is daarom niet meer effectief en kent eigenlijk geen succes meer. Het ligt niet in het voornemen dat dit onderzoek enige analyse over de structuur ervan of de resultaten maakt. Maar in de loop van dit onderzoek is het onderwerp vaak ter sprake gebracht door onze gesprekspartners. Er is door hen zeker erkentelijkheid gemeld voor al de inspanningen die de regering zich getroost. Maar de wijze waarop subsidies worden ingezet worden niet altijd begrepen. Invloed van subsidies is groot en het is de vraag of er nog wel voldoende positieve bijdragen zijn.

Diervoeding en de productie.

In de uitgevoerde studie is het duidelijk geworden dat het tekort aan ruwvoeder een kernprobleem is. Er zijn in Algerije voor het grootste gedeelte zeer droge gebieden. Er wordt gesproken over “climat semi aride “ (semi droog) en over “climat aride” (droog). In de aride gebieden ontbreekt het aan water en het regent er zelden of nooit. In de semi aride gebieden is

het mogelijk gedurende de natte perioden ruwvoeder te produceren. Indien er in die natte periodes optimaal voeder geproduceerd en bewaard zou worden is er mogelijk voldoende ruwvoeder voor de natte periode.

Er wordt haver en gras verbouwd. Dit is rijk aan energie. Voeding met uitsluitend deze gewassen is onvoldoende in balans met de voedingsbehoefte van de koeien. In die natte perioden is het geproduceerde hooi vaak slecht van kwaliteit; silage van maïs of andere gewassen wordt nauwelijks toegepast. Hierdoor is de productie van diervoeder in de natte periode niet goed van kwaliteit qua structuur en eiwit. Maar er wordt dus ook lang niet genoeg voer geproduceerd voor de droge periode. Dit heeft tengevolge dat er vooral in de droge periode veel duur krachtvoer bijgevoerd moet worden met onvoldoende structuur voor het maag-darmkanaal van de dieren. De melkproductie blijft er door achter. Daardoor is de prijs voor het produceren van melk te hoog. Ook is gebleken dat er in de bouwplannen van de vruchtbare gronden een duidelijke voorkeur kent voor groenten en fruit. De opbrengst daarvan is hoger dan voor diervoeders. Daardoor blijft de hoeveelheid diervoeders onvoldoende. Tevens is waargenomen dat veehouders weinig kennis hebben van de productie en kwaliteit van ruwvoeder.

Machine voor versnijden van ruwvoeder

Diergezondheid

De veehouders vallen voor de zorg van de diergezondheid onder toezicht van de veterinaire dienst. Het subsidiebeleid bepaalt dat zij uitsluitend subsidie (zoals voor de melk) kunnen krijgen als zij deelnemen aan programma's voor de diergezondheid en de voorschriften uitvoeren. Bij de levering van melk aan de zuivelfabrieken staat er in het leveringscontract:

Voorwaarden voor de gezondheid en hygiëne:

- Melk afkomstig van dieren met besmettelijke ziekten, zijn uitgesloten van de levering
- Voor die melk wordt er ook geen vergoeding betaald
- Besmettelijke ziekten die hieronder vallen zijn: brucellose, tuberculose, mond en klauwzeer, IBR, IPV, hondsdolheid en uierontsteking
- De gezondheid van de veestapel moet gecontroleerd worden door de Veterinaire Dienst
- De zuivelfabriek moet elke periode van 6 maanden een ondertekende verklaring krijgen van de veterinaire inspectie van de Wilaya. De collecteur wordt hierover geïnformeerd

Dit systeem loopt via de Regionale Chambres National d'Agriculture. Familiebedrijven, met minder dan 6 koeien kunnen geen subsidies krijgen. Zij leveren daardoor geen melk aan de fabrieken. Deze groep veehouders heeft een informele markt opgebouwd voor de afzet van hun melk. Die melk wordt daardoor niet gecontroleerd en is een risico voor de volksgezondheid (brucellose, tuberculose). Gezondheidsregels voor de grotere bedrijven lijken eveneens onvoldoende. Immers op de melkveebedrijven doen zich veel problemen in de gezondheid voor. Mede hierdoor blijft opfok van jongvee achter. Veel nog te jonge dieren vinden te vroeg een "onnodige" eindbestemming op het slachthuis. Helaas geldt dit ook voor veel geïmporteerde runderen. Na terugval door de reis, klauw- en uierontsteking etc komen de dieren niet meer op het gewenste productie niveau en vinden helaas ook de weg richting abattoir. Voor zorg door de veehouder voor de geïmporteerde dieren is kennis nodig. Hieraan ontbreekt het te vaak.

In het binnenland van Algerije vinden ook veel diertransporten plaats. Opgevallen is dat er hiervoor nauwelijks voorschriften zijn. Vrachtwagens zijn niet goed ingericht. Slechte hygiëne en verwondingen zijn het gevolg.

3. Introductie van Nederlandse expertise voor de melkveehouderij.

Er is een zeer grote belangstelling voor kennis en ervaring uit Nederland. De inzet op dit terrein in de afgelopen jaren van de Veeopro uit Nederland, wordt steeds genoemd en geroemd. Deze belangstelling is op alle plaatsen waar onderzoek wordt verricht waargenomen. Ook in Nederland hebben de WUR en het Kennis Centrum Wageningen te kennen gegeven graag aan de kennisbehoefte te willen bijdragen.

Ecole National Veterinair

Daarom is er een bezoek gebracht aan de Ecole National Veterinaire in Algiers. Hier worden Algerijnse dierenartsen opgeleid. De opleiding is vergelijkbaar met die in Frankrijk. Er is een uitgebreid uitwisselingsprogramma met Franse zusterinstellingen en het niveau is daardoor vergelijkbaar. Verwacht mag worden dat dit ook het geval zal zijn voor de opleidingen tot landbouwkundige en zootechnicus.

De wens tot samenwerking werd duidelijk uitgesproken. Het maken van cursus materiaal, speciaal voor praktijk opleiding en de opleiding zelf werden hierbij genoemd. Ook het door de WUR in dit verband genoemde “ Distance Learning “ heeft alle belangstelling! Andere gebieden in kennis overdracht kunnen in de toekomst verder worden besproken. Bijzondere aandacht kan uitgaan naar het idee van de Algerijnse Minister van Landbouw tot het oprichten van een “ Ecole Supérieur des Metiers”. CNA heeft Nederland gevraagd hieraan mee te werken. Ook is er verteld dat de Minister van Landbouw interesse heeft voor Nederlands medewerking bij het periodiek toetsen van kennis over de landbouw.

4. Expertise van de Melkverwerking.

Transport van rauwe koemelk naar de zuivelfabriek

Algerijnse melkfabrieken produceren nu nog veel drinkmelk uit melkpoeder.

Hiervoor is geen Nederlandse expertise nodig. Voor de verwerking tot melkproducten zoals yoghurt, toetjes en ijs is er belangstelling voor kwaliteitsvoorschriften. Er is zeker vraag naar normen en hulp bij het opstarten van controles op de naleving ervan.

Dit geldt niet voor de grote industriële concerns zoals Danone, maar wel voor de voormalige staatsbedrijven van Giplait en de kleine boerderij laiteries (66) die daarvoor rauwe melk verwerken. Het stellen van eisen is voor deze laatste groep van het grootste belang, mede met het oog op de bescherming van de volksgezondheid. Ook voor het opleiden van externe controleurs in deze sector zijn er thans geen voorzieningen.

De rauwe melk in bussen en verzameltanks wordt opgehaald door de collecteurs.

De controle op rauwe melk voor de Giplait bedrijven op pH en density vindt nu plaats op de boerderij door de collecteurs en chemisch en microbiologisch onderzoek in en de eigen bedrijfslaboratoria. Dit doen de bedrijven nu voor alle rauwe melktransporten die de melkfabriek aankomen. Deze controles op de melkfabrieken zijn goed en worden uitgevoerd door geschoold personeel.

5. De bijdrage van de fokkerij en de genetische resultaten bij de productie.

Fokstier op Algerijnse boerderij

Doordat er veel uitval is bij de geïmporteerde dieren en opfok van jong vee ook vaak teleurstellend verloopt, is er geen of onvoldoende genetische verbetering van de veestapel. Daarom is er gekeken naar de toepassing van KI en Embryo Transplantatie (ET):

- ➔ ET wordt niet toegepast in de melkveehouderij in Algerije.
- ➔ KI echter wel en al gedurende enkele decennia. CNIAAG is belast met het beleid en de uitvoering. De organisatie beschikt over 14 fokstieren en een geringe import van sperma uit Frankrijk, VS, Canada en Oostenrijk.
- ➔ CNIAAG rapporteert 200.000 kunstmatige inseminaties per jaar.
- ➔ Er zijn opgeleide inseminators die voor eigen rekening werken. Zij zijn landelijk gespreid over 4 regionale kantoren. Vandaar uit wordt het sperma over het land verdeeld.

Het Ministerie van Landbouw tracht met subsidie de toepassing van KI te stimuleren. Als er drachtigheid volgt en het kalf wordt geboren betaalt het Ministerie alle kosten van de inseminatie en 5000DA. Als zo een kalf later zelf ook nog in productie komt volgt er nog eens een bijdrage van 25.000DA. Het resultaat van deze subsidie is echter te gering. Er kan wel import van sperma plaats vinden maar de toepassing kan alleen door de erkende inseminatoren van CNIAAG plaats vinden, indien men in aanmerking wil komen voor de hier genoemde subsidies.

Er zijn geen veterinaire problemen voor de import. Door de sterke verspreiding van de inseminatoren over het land en de grote afstanden die afgelegd moeten worden is het vaak

onmogelijk op tijd te insemineren. Daardoor blijft voldoende resultaat uit. Ook kan dat het geval zijn door onbekendheid van de veehouder over bijvoorbeeld het juiste tijdstip van toepassing. Daarom blijven de veehouders fokken en de koeien dekken op de traditionele wijze met eigen stieren.

Van belang lijkt het nog eens goed na te gaan of er toch geen oplossing gevonden kan worden door zelf werkzaamheid van de veehouders voor de toepassing van KI. Mogelijk moet de wet daartoe aangepast worden. Cursussen voor die veehouders die dat willen, zullen daarvoor zeker nodig zijn. Dit vraagt voorbereiding en er zullen theorie- en praktijklessen gegeven moeten worden. In Nederland is hier veel ervaring en bekendheid mee. Mogelijk moet er hulp geboden worden bij het uitwerken van een plan van aanpak met betrekking tot KI waardoor er in Algerije ook gebruik gemaakt kan worden van sperma uit Nederland.

- **Kennisoverdracht van moderne Europese en andere internationale normen en kwaliteitsystemen**

In het kader van het uitgevoerde onderzoek moet er op een later tijdstip bezien worden of er kennisoverdracht over regels van algemene aard, zoals huisvesting en gezondheidseisen nodig is. Nederlandse inbreng is mogelijk maar ook kan verwezen worden naar internationale organisaties, zoals de Codex Alimentarius, OIE en EU. Hierover kan er op een later tijdstip verder gesproken worden.

- **Gezamenlijke projecten van Nederlandse en Algerijnse partners, eventueel voor een later tijdstip.**

De meeste partners in Algerije hebben aandacht gevraagd voor de mogelijkheden van gezamenlijke projecten op het gebied van de melkproductie. Er zijn op geen enkele wijze toezeggingen gedaan of indrukken voor uitvoering gegeven. Er zijn bij de Algerijnse partners zoveel wensen en verwachtingen dat er alleen maar teleurstellingen zullen ontstaan bij een uitwerking, waarin we punten wel en niet zouden vermelden.

Wel vermelden we hier enkele van de genoemde interessante onderwerpen.

I&R van de melkveestapel. Er ligt thans een projectvoorstel voor goedkeuring en uitvoering bij de bevoegde autoriteiten. Bij de gesprekken met CR Delta heeft deze organisatie voor dit onderwerp ook haar interesse uitgesproken. Zij kunnen Algerije participatie aanbieden in het IRIS programma dat ervaring heeft met dit onderwerp. De capaciteit van dit programma is voldoende groot ook de I&R van de Algerijnse melkveestapel daar in onder te brengen. Voor Algerije zou er dan een enorme tijdswinst kunnen ontstaan bij het introduceren en uitvoeren van hun programma.

SAMENVATTING

Analyse van de mogelijkheden voor samenwerking, welke voortvloeien uit de 8 behandelde onderzoeksvragen.

Zowel in Nederland als in Algerije is er een stevige interesse voor het opbouwen van een duurzame relatie bij het organiseren van handel en samenwerking in de melkveehouderij. Voor Nederland kan dit gebeuren door in de samenwerking bij te dragen aan het opbouwen van een stabiele en aan de Algerijnse wensen aangepaste melkproductie keten. Algerije zal daarvoor wel bij voorrang uitvoering moeten geven aan de uitwerking van hun PNDA (Nationaal Plan voor Landbouwonwikkeling). Er zijn al veel ontwikkelingen in gang gezet. Maar vooral het totale beleidsplan voor de hele zuivel keten is hierbij belangrijk. Het herstructureren van bestaande instrumenten en het ontwikkelen van nieuwe instrumenten zal moeten plaats vinden. De veel gehoorde kritiek heeft nu teveel de overhand waardoor het einddoel uit het oog verloren kan worden. Het lijkt raadzaam dit vooral voor de subsidiestromen te bezien, omdat deze een sterk sturende rol spelen.

In dit onderzoekrapport is voor verschillende onderdelen van de keten de structuur van de melkveehouderijsector in Algerije beschreven. Daarbij is er speciale aandacht voor de rundveebedrijven. Droogte, voeding en gezondheid zijn hier de kern woorden. Het onderzoek heeft zich toegespitst op de uitbreiding van de melkproductie in Algerije en het aanleveren van kennis daarvoor. Er is mijns inziens een zeer goede basis voor samenwerking tussen Algerije en Nederland. Er bestaan gelijksoortige gedachten over de noodzakelijke stappen.

Hieronder zijn de belangrijkste gebieden van mogelijke samenwerking benoemd alsmede zijn aanbevelingen geformuleerd hoe deze samenwerking zo goed mogelijk tot stand gebracht kan worden.

Voor de verhoging van de melkproductie zal de invoer van levende runderen nodig blijven. Hierbij kan tevens gekeken worden naar het verbeteren van het genetische materiaal. Voor dit laatste is KI het belangrijkste hulpmiddel. Goede genen kunnen zo eenvoudig in de populatie ingebracht worden.

De geïmporteerde dieren verdienen een optimale verzorging en dat is thans zeker niet het geval. Hoewel het paradoxaal lijkt doen de strenge invoervoorwaarden daaraan afbreuk! Omdat de EU een strikt gezondheidsbeleid kent op haar eigen markt hebben de te exporten dieren een goede gezondheid. Dit moet het uitgangspunt zijn bij de vraag naar garanties voor de diergezondheid van de dieren bij import in Algerije. Nederland kan Algerije helpen bij het opstellen van die normen vanuit dat vertrekpunt. De kennis van de eigen EU regels over gezondheid en van de garanties in de internationale handel maken het voor de handliggend dat Nederland dat gaat doen. Algerije wil dit ook graag.

Ook op het gebied van normen voor de kwaliteit en de gezondheid van de dieren op de boerderijen en het diertransport, evenals voor de dierlijke producten en product innovatie ligt er een interessant werkterrein open. Algerije is geïnteresseerd in internationale normen en wil deze waar mogelijk introduceren.

AANBEVELINGEN

Met het oog op het realiseren van succes op korte termijn wordt er geadviseerd, stap voor stap uitwerking te geven aan plannen. Hier worden enkele aanbevelingen gedaan voor de eerste stappen. Kansen en haalbaarheid bepalen de onderwerpen nu!

1. Instellen van een bilateraal overlegorgaan voor het vaststellen, de begeleiding van en het toezicht op projecten.
2. After sales zorg introduceren in samenwerking met exporteurs en importeurs.
3. Introductie van een I&R systeem voor de melkveestapel in Algerije met behulp van CR Delta.
4. Uitwerken van een samenwerkingsmodel voor kennisoverdracht. De ervaringen van de WUR en bijvoorbeeld van Veeopro daarbij betrekken.
5. Pilot project met behulp van een te stichten pilot plant voor een brede Nederlandse bijdrage voor onderzoek en kennisoverdracht in Algerije.
6. Voorstellen voor aanpassingen van de certificaten voor de diergezondheid

.

Bij de uitwerking van bovenstaande aanbevelingen zie ik een onmisbare rol voor de private sector in Nederland en Algerije. Zonder deze inbreng is het slagen van deze ideeën niet haalbaar.

AFKORTINGEN

CAN:	Chambres National de l'Agriculture
CNIAAG :	Centre National de l'Insemination Artificielle et de l'Amelioration Genetique
CRV Holding :	Cooperative Rundveeverbetering
DA:	Dinar Algerijns
ET:	Embryo Transplantatie
IBR:	Infectieuze Runder Rhinotrachetis
IPV:	Infectieuze Pustular Vulvavaginitis
I&R:	Identificatie en Registratie
I&H:	Industrie en Handel
KI:	Kunstmatige Inseminatie
LNV:	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
ONIL:	Office National Interprofessionel du Lait
PNDA:	Plan National de Developement Agriculture
WUR:	Wageningen Universiteit Nl.

Annexes:

1. FERRA ALI; Cabinet Gredaal.com Aides Publiques et developpement de l' elevage en Algerie. Contribution a une analyse d'impact (2005)
 2. EI Watan, 8 mars 2007
- * Productschap Zuivel marktberichten

De volgende instanties of personen hebben bijgedragen aan dit onderzoek.

In Nederland:

Z.E. Ambassadeur van Algerije in den Haag
Z.E. Benchaa Dani
Zahira Abed

Ministerie van LNV
Directie Landbouw

Drs. P. Bours
Directie VD CVO
Dr. P. de Leeuw
Directie I&H
Mevrouw H. Ashtari

RVV
Ir. C.J.M. van Wijk

Voorzitter Productschap voor Zuivel
Ir. G. Koopstra

Secretaris Productschap Vee, Vlees en Eieren
Ir. S.B.M. Jongerius

Directeur Veeopro
Ir. J. van den Berg, F. Tolsma, H. van der Pol

Directeur CRV Holding BV
Ir. G.B. Venneman

Directeur NZO
K. Pette

WUR nl Wageningen
Professor Dr. ir. R.B.M. Huirne,

Dutch senior Experts in the Production Animal Chain
Drs. J. Borgmeier, Drs. J. Togtema

In Algerije:

Ministère de l'Agriculture et du Développement Rural.
Lieu : Alger (W. Alger).

M. CHELGHOUM	Secrétaire Général
Mme ZOUGGAR S.E	Directrice de la Programmation des Investissements, des études Economiques et de la Coopération Internationale.

Melle BAGHOUS F.	Sous Directrice de la Coopération Internationale.
Dr BOUGUEDOUR R.	Directeur des Services Vétérinaires
Dr ABDA A.	Sous Directeur

OFFICE NATIONAL INTERPROFESSIONNEL DU LAIT (ONIL).
Lieu : Alger (W. Alger).
M. LADJADJ Sous Directeur des Filières Animales.

CHAMBRE NATIONALE DE L'AGRICULTURE (CNA).
Lieu : Pins Maritimes (W. Alger).
OFFICE NATIONAL INTERPROFESSIONNEL DU LAIT (ONIL).
Lieu : Alger (W. Alger).
M. LADJADJ Sous Directeur des Filières Animales.

M. OULD HOCINE M.C.	Président
Mme AIT ALI	Secrétaire Générale

M. DJADI A. Chef du Département Production Animale.

Centre National de l'Insemination artificielle et de l'amélioration génétique (CNIAAG)
Lieu : Birtouta (W. Alger).

Dr MEGHNI M. Directeur Général
Dr BOUDJAKDJI A. Chef du Département Production et amélioration Génétique

Institut Technique de l'Elevage (ITELV).
Lieu ; Birtouta (W. Alger).

M. BOUYAKOUB Directeur Général
M. FERAH Chef du Département Systeme et Filière Elevage.
M. KABACH Chef du Département Appui à la Production
Melle BOULBERHANE Chef du Département des Ruminants
M. AIT TAHAR Secrétaire Général
Mr GHERMOULE Conseiller.

CHAMBRE D'AGRICULTURE DE LA WILAYA DE BLIDA.
Lieu : Blida (W. Blida)

M. MEDJADI T. Président
M. OUZERI B. Secrétaire Général
Melle MIMI Docteur vétérinaire

COOPERATIVE AGRICOLE ET D'ELEVAGE BOVINS CHAHID ABED MED
Lieu : Chiffa (W. Blida)

M. ABED A. Gérant

FERME D'ELEVAGE ZGHAIMI
Lieu : Chiffa (W. Alger)

M. ZGHAIMI Gérant

SOCIETE D'EXPLOITATION AGRICOLE
Lieu : Draa Ben Khedda (W. Tizi Ouzou)

M. MEDJDOUB Gérant

COMPLEXE LAITIER D'ALGER.
Lieu : Birkhadem (W. Alger).

M. CHAHED Président Directeur Général

ECOLE NATIONALE VETERINAIRE (ENV).
Lieu : El Harrach (W. Alger).

FERME D'LEVAGE NO 1
Lieu : Birtouta (W. Alger)

M. HACHICHI Gérant.

FERME D'ELEVAGE NO 2

Lieu : Birtouta (W. Alger).

M. EL OUELI Gérant.